

Észak-Magyarországi Regionális Pedagógusképzési
Kutató- és Szolgáltató Központ

Eszterházy Károly Főiskola
3300 Eger, Klapka György út 12.
Telefon/fax: (36) 520-400/31-57
E-mail: emrtk@ektf.hu
Web: <http://epednet.ektf.hu>

TÁMOP 4.1.2 -08/1/B-2009-0002 PÁLYÁZAT

13. SZ. ALPROJEKT

1.3.1. Önismeretet támogató módszerek

- Pályaorientációs módszertani eszköztár -

- vitaanyag-

**Készítette:
Dr. Dávid Mária
Dr. Hatvani Andrea
Dr. Taskó Tünde**

Eger, 2011. március

Az 1.3.1 részben olyan módszertani lehetőségeket mutatunk be, amelyek alkalmasak a tanárjelöltek önismeretének fejlesztésére, és felhasználhatóak tanárjelöltek pályaorientációjában.

Céljaink a következők voltak:

- Egy kurzusba beépíteni olyan elemeket, amelynek segítségével a kurzus végére közelebb kerülhetnek a hallgatók saját (tanári) pályaalkalmasságuk megítéléshez
- Kétféle információ beáramoltatása a kurzusba:
 - Pályaismeret (külső lehetőségekről információk és pályakövetelmények)
 - Önismeret (tanári pálya szempontjából lényeges személyiségtulajdonságok vonatkozásában)
- Olyan feladatok kitalálására törekedtünk, amik a hallgatót gondolkodtatják saját személyiségtulajdonságaikról, és ahol a társaiktól is kaphatnak visszajelzéseket.
- A foglalkozásokat az önismereti munkára jellemző tréning-elemek felhasználásával képzeljük el, kissé strukturáltabb tematikával, mint a hagyományos tréningek, és az önismereti munkát célzottan a tanári személyiségtulajdonságokra fókuszáljuk.

A 1.3.1 rész szerkezete a következő:

1.3.1.1 Tanári pályaorientáció – javasolt tantárgyleírás

1.3.1.2 A szakirodalomból ismert kérdőíves eljárások a tanárjelöltek önismeretének fejlesztésére

1.3.1.3 Akváriumgyakorlatok

1.3.1.4. Kommunikációs helyzetgyakorlat

1.3.1.5. Tanári pályaorientációs kérdőív (a szakértői team saját fejlesztésű kérdőíve)

1.3.1.1 Tanári pályaorientáció – javasolt tantárgyleírás

A tanegység neve: Tanári pályaorientáció			
A tanegység kódja:			
Kredit: 2	Félév:	Óratípus: Előadás Szeminárium X Gyakorlat	Értékelés: Kollokvium Gyakorlati jegy X
Az oktatás nyelve: magyar			
Tantárgy leírása:			
<p>A tantárgy célja a hallgatók személyiségének fejlesztése, önismeretének mélyítése különös tekintettel, a más emberekkel való együttműködés szempontjából kiemelkedő jelentőségű területekre. Önismeretet támogató feladatok megoldása, amelyek alkalmasak arra, hogy a hallgatók összehasonlítsák saját személyiségüket és a pedagóguspálya elvárásait. A kurzus legfőbb célja, hogy segítse a BA képzésben részt vevő hallgatókat a tanári pályára való alkalmasságuk megítélésében. A pályalkalmasság kérdésében az „önszelekciót” támogatja a kurzus.</p>			
Főbb témakörök:			
<ul style="list-style-type: none">- Csoportalakulással összefüggő gyakorlatok (ismerkedés, bemelegítő, kapcsolatteremtő gyakorlatok)- Az ideális pedagógus kiscsoportos gyűjtés és megbeszélés, ennek összevetése az általunk kidolgozott pályaprofillel, az eredmények megbeszélése- Az érdeklődés szerepe a pályaválasztásban, a tanári pályához szükséges érdeklődési profil, Bognár-féle munka-érdeklődés kérdőív- A tanári pályához szükséges képességek és egyéb személyes tulajdonságok felismerésére alkalmazott öndefiníciós módszerek. Kérdőíves eljárások és szituációs gyakorlatok megfigyelés szempontokkal:<ul style="list-style-type: none">- Interperszonális készségeim kérdőív- Akváriumgyakorlatok- Kommunikációs helyzetgyakorlat- Tanári pályaorientációs kérdőív- Az önismereti blokkot záró, összefoglaló feladat, a saját magáról szerzett tapasztalatok, és a tanári pályaprofil összevetése. Erősségek, gátló tényezők áttekintése, a gátló tényezők leküzdésének módjaira javaslatok gyűjtése- Az elektronikus tananyag összefoglaló előadása- Zárthelyi dolgozat az elméletből			
Követelmény:			
Portfolió az öndefiníciós kérdőívek és a helyzetgyakorlatok eredményeiről. Önreflexió a tréning tapasztalatairól, (a záró, összefoglaló feladat alapján) Zárthelyi dolgozat az elektronikus tananyag elméleti részéből, minimálisan elégséges			

eredménnyel
<p>Kötelező és ajánlott olvasmányok: Hatvani Andrea, Héjja-Nagy Katalin, Budaházi-Mester Dolli: Pedagógus személyiségfejlesztés és attitűdformálás. EKF, Eger, 2008. http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/index.html</p> <p>Ajánlott irodalom: Bagdy, Emőke, Telkes, József (1990): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.</p>
<p>Tantárgyfelelős Oktatók:</p>

3.1.2 A szakirodalomból ismert kérdőíves eljárások a tanárjelöltek önismeretének fejlesztésére

Bognár-féle munka-érdeklődés kérdőív

Tréneri útmutató:

Az öndefiníciós kérdőív alkalmazásának célja, annak átgondoltatása a tanárjelöltekkel, hogy mi az érdeklődés szerepe a pályaválasztásban, és milyen a tanári pályához szükséges érdeklődési profil. A Bognár-féle munka-érdeklődés kérdőív. alkalmazásával elsősorban az a célunk, hogy a szociális érdeklődés szerepét kiemeljük, mint szükséges elemet ahhoz, hogy emberekkel való foglalkozást válasszon magának a fiatal. (mint amilyen pld. a tanári pálya).

A kérdőív feldolgozásának menetét úgy tartjuk optimálisnak, ha a foglalkozás elején kirajzolódik egy érdeklődés-definíció, ezt követően az érdeklődési irányok és ezek szerepe a pályaválasztásban. Utána következik a Bognár-féle munka-érdeklődés kérdőív kitöltése, az eredmények kiscsoportos megbeszélése, majd a nagycsoportos összegzés, annak kiemelése, hogy a tanári pálya szempontjából milyen érdeklődési iránynak van kiemelt jelentősége.

Célszerűnek tartjuk a foglalkozás végén az munka-érdeklődés kérdőív érdeklődési irányaihoz pályák gyűjtését is hozzárendelni, és a téma feldolgozását ezzel zárni.

**MUNKA-ÉRDEKLŐDÉS
KÉRDŐÍV**

Az alábbiakban ötven állítást fog találni különböző tevékenységekről és munkatípusokról, amelyeket lehet hogy kedvel, lehet hogy nem.

Mindegyik állításra ugyanaz az öt válaszlehetőség van. Döntse el mindegyik állításról, hogy mennyire jellemző Önre. Ezután a kérdés melletti négyzetbe írja be a válasz számát.

Nincsenek jó vagy rossz válaszok, ezért egyik kérdésre se fordítson túl sok időt.

1. egyáltalán nem jellemző rám
2. nem igazán illik rám
3. nem biztos/bizonytalan
4. eléggé jellemző rám
5. teljesem rám illik

1. Szeretek hosszú időn át ugyanazzal a munkával foglalatoskodni.
2. Szeretek létrehozni dolgokat és/vagy megjavítani őket.
3. Szeretem mélyen megismerni a dolgokat, hogy problémákat oldjak meg.
4. Szeretem befejezni az egyik munkát, mielőtt a következőbe belefognék.
5. Örömet lelem mások tevékenységének az irányításában.
6. Olyan állást szeretnék, ahol egyenletes ütemben dolgozom egész nap.
7. Az olyan tevékenységeket szeretem, amelyek lehetőséget adnak próbatételre és a megmértetésre valamilyen módon.
8. Szeretnék felelős lenni egy tevékenység megszervezéséért, és mindenkinek tervezni valami tennivalót.

9. Szeretek segíteni a barátaimnak problémáik megoldásában.
10. Szeretnék felelős lenni egy tervezetért vagy a tevékenységért, és szeretném, ha a befejezéshez sok különböző apró részlet megoldásával is hozzájárulhatnék.
11. Nagyon szeretem azokat a könyveket és televíziós programokat, amelyek tudományos témákról szólnak, mint például a csillagászat és a biológia.
12. Szeretek szerszámokkal és gépekkel dolgozni.
13. Szeretek előírt megoldások, minták szerint dolgozni.
14. Szeretem magam megoldani a problémáimat és a saját ötleteim alapján tervezni, dolgozni.
1. egyáltalán nem jellemző rám
2. nem igazán illik rám
3. nem biztos/bizonytalan
4. eléggé jellemző rám
5. teljesem rám illik
15. Amikor egy tervet vagy más feladatot készítek, óvatosan, lépésenként végzem.
16. Olyan állást szeretnék, ahol megtervezhetném, irányíthatnám és ellenőrizhetném más dolgozók tevékenységét.
17. Szeretek magamra vállalni dolgokat és elvégezni őket.
18. Valaminek a megvalósításában vagy egy probléma megoldásában szeretek különböző módszerekkel kísérletezni.
19. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap gépeket kell vezérelni, figyelni.

20. Olyan munkát szeretnék, ahol felelős vagyok a berendezések vagy a gépek működéséért.
21. Olyan foglalkozást szeretnék, amellyel a közösséget is szolgálhatom.
22. Olyan munkát szeretnék, ahol mindig tudom, mit várnak tőlem.
23. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol egész nap emberekkel kell foglalkoznom.
24. Olyan munkát szeretnék, ahol valamilyen technikai munka részeként matematikai számításokat végeznek.
25. Olyan munkát szeretnék, amely a szociális helyzet javulását segíti elő.
26. Szeretek a két kezemmel dolgozni, olyan dolgokat csinálni, mint a vízvezetékszerelés, varrás, autószerelés vagy a tapétázás.
27. Szeretem tévé programokból vagy könyvekből kitalálni, hogy a dolgok hogyan készülnek vagy működnek.
28. Az olyan munkát szeretem, ahol közvetlenül ellenőrzik és minősítik a munkámat.
29. Szeretek segíteni az embereken, amikor betegek vagy bajban vannak.
1. egyáltalán nem jellemző rám
2. nem igazán illik rám
3. nem biztos/bizonytalan
4. eléggé jellemző rám
5. teljesen rám illik
30. Az emberekkel való közös munkát és a velük való kooperálást könnyűnek találom.
31. Szeretek olyan anyagokkal dolgozni, mint a fa, a kő, az agyag, a textil vagy a fém.
32. Szeretem, ha sok dologról kell gondolkoznom.

33. Voltam már vezetője egy klubnak, egyesületnek, csapatnak vagy szervezetnek.
34. Képes vagyok segíteni olyan embereken, akik nyugtalanok vagy feldúltak.
35. Szeretem, ha bevált szabályok szerint kell dolgoznom.
36. Szeretek szerszámokkal, berendezésekkel vagy technikai eszközökkel dolgozni.
37. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol inkább gépekkel vagy tárgyakkal kell dolgoznom, mint emberekkel foglalkozni.
38. Jobban szeretek irányítani egy csoportot, mint egyszerűen csak egy tagja lenni.
39. Önkéntes munkát végzek olyan szervezetnél, amelyek az embereken segítenek.
40. Kutatási terveken szeretnék dolgozni.
41. Olyan állást szeretnék, ahol döntéseimért felelősséget vállalhatok.
42. Rendszerint sikeresen rá tudom venni az embereket arra, amit akarok.
43. A problémákat bizonyításokon keresztül szeretem megoldani.
44. Szeretem az emberek gondját viselni.
1. egyáltalán nem jellemző rám
 2. nem igazán illik rám
 3. nem biztos/bizonytalan
 4. eléggé jellemző rám
 5. teljesen rám illik
45. Képes vagyok parancsokat elfogadni.

46. Olyan állást szeretnék, ahol interjút készítek az emberekkel, hogy megtudjam a véleményüket a dolgokról vagy eseményekről.
47. Olyan foglalkozást szeretnék, ahol én vagyok a felelős a saját tevékenységem megszervezéséért úgy, ahogyan jónak látom.
48. Olyan tervezeteken szeretnék dolgozni, amelyek lehetővé teszik, hogy új tényeket vagy gondolatokat fedezzek fel.
49. Szeretem ugyanazt a feladatot csinálni addig, amíg be nem fejezem.
50. Az olyan elfoglaltságot szeretem, amit egyedül végezhetek, mint például modelleket készíteni, kertészkedni, régi bútorokat felújítani vagy fényképeket előhívni.

Név:

ÉRDEKLŐDÉS ÉRTÉKELŐ

	Kérdésszám										
Irányító:	5	8	10	16	17	33	38	41	42	47	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	☐
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Innovatív:	3	7	11	14	18	24	32	40	43	48	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	☐
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Módszeres:	1	4	6	13	15	22	28	35	45	49	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	☐
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Tárgyias:	2	12	19	20	26	27	31	36	37	50	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	☐
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
Szociális:	9	21	23	25	29	30	34	39	44	46	
	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	☐
	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	

* Karikázza be azt a számot, amit a kérdésre adott a kérdésszám alatti oszlopban, a számokat adja össze, és az eredményt írja a nagy kockába!

Interperszonális készségeim kérdőív

Tréneri útmutató:

A kérdőív alkalmazásának célja,

A különféle emberi kapcsolatokban használható készségek tudatosítása.

- Visszajelzés adása és kapása az személyközi kapcsolatokban szükséges képességekről
- Személyes fejlesztési terv kidolgozásának előkészítése.

A kérdőív feldolgozásának menete:

A foglalkozás elejét célszerű rövid együttműködést igénykő játékkal kezdeni. Ezt követően a csoportot párokba (esetleg 3 fős csoportokba) rendezni. A kérdőív kitöltése úgy történik, hogy először mindenki saját magára vonatkozóan tölti ki a kérdőívet, majd a párjára (illetve a 3. személyre) vonatkozóan is, Ezt követően történik az eredmények megbeszélése, visszajelzések adása egymásnak párban vagy a 3 fős kiscsoportban. A nagycsoportos megbeszélésen a párok elmondják a tapasztalataikat, és a foglalkozás végén a zárókörben minden résztvevő reflektál arra, hogy milyen területeken szükséges fejleszteni saját interperszonális készségeit.

KÉRDŐÍV

Interperszonális készségeim

Instrukció:

Ez a kérdőív abban segít, hogy átgondolhassa a kapcsolatait másokkal, készségeit csoporthelyzetekben. Kérjük, olvassa át a tevékenységlistát, és jelölje meg, hogy melyik tevékenységet csinálja megfelelő mértékben (*rendben*), melyiket kellene *többet* csinálnia, és melyiket kellene *kevesebbet* csinálnia!

Véleményét az alábbiak szerint jelölje az állítások mellett

Rendben = R, többet kellene csinálnom = T, kevesebbet kellene csinálnom =K

2. Lehet, hogy a felsoroltaknál fontosabb célok is vannak az Ön számára. Az ilyeneket írja a kipontozott sorba!

3. Ezután nézze át újra az egész listát, és jelölje meg azt a *három vagy négy* tevékenységet, amelyet jelen pillanatban leginkább szeretne fejleszteni!

Kommunikációs készségek

1. Csoportban beszélni
2. Röviden és tömören szólni
3. Energikusan beszélni
4. Másokat beszédre bírni
5. Erősen figyelni
6. Gondolkodni mielőtt beszélek
7. Megjegyzéseimmel a témánál maradni
8.

Megfigyelési készségek

9. Észrevenni a csoportban a feszültséget
10. Észrevenni, hogy ki kihez beszél
11. Észrevenni a csoport érdeklődési szintjét
12. Megérezni az egyének érzéseit
13. Észrevenni ki nincs lélekben jelen
14. Észrevenni az én magyarázataimra adott reakciókat
15. Észrevenni, hogy a csoport mikor kerül meg egy témát
16.

Probléma-megoldási készségek

17. Problémákat és célokat kifejtteni
18. Ötleteket és véleményeket kérni
19. Ötleteket adni
20. Ötleteket kritikusan értékelni
21. Vitát összefoglalni
22. Leszűrni a tanúságokat
23.

Légkörjavító készségek

24. Érdeklődést mutatni
25. Azért dolgozni, hogy nem legyenek mellőzött emberek
26. Összhangot teremteni, segíteni az embereknek az egyességre jutásban
27. Csökkenteni a feszültséget
28. Az egyének jogait támogatni a csoportnyomással szemben
29. Dicséretet vagy tiszteletet kifejezni
30.

Érzelmi kifejezőképesség

31. Elmondani másoknak, amit érzek
32. Elrejtteni az érzelmeimet
33. Nyíltan ellentmondani
34. Meleg érzéseket kifejezni
35. Hálát kifejezni
36. Ironikusnak lenni
37.

Érzelmi szituációkkal a szembenézés és vállalásuk

38. Konfliktussal és haraggal szembenézni
39. Közelséggel és vonzalommal szembenézni
40. Elviselni a csendet
41. Elviselni a feszültséget
42.

Társas viszonyok

43. Versenyezni, hogy másokon túltegyünk
44. Dominánsan viselkedni
45. Megbízni másokban
46. Segítőkésznek lenni
47. Támogatónak lenni

48. Felhívni magára a figyelmet
49. Helytállni önmagáért
50.

Egyebek

51. megérteni, hogy miért csinálom azt, amit csinálok (8belátás)
52. bátorítani a viselkedésemre vonatkozó megjegyzéseket (visszajelentést kérni)
53. Elfogadni az önkéntes segítséget
54. Szilárdan elhatározni magamat
55. Bírálni önmagamat
56. Türelmesen várni
57. elvonulni olvasni vagy gondolkodni
58.

Értékelés:

A kérdőívnek nincs megoldó kulcsa. Célja csupán segítséget adni abban, hogy végiggondoljuk saját erősségeinket és gyengeségeinket az interperszonális készségek terén (Rudas, 2001).

3.1.3 Akváriumgyakorlatok

Tréneri útmutató

Ezek a gyakorlatok azt célozzák, hogy a hallgató pályaorientációját ne csak az elméleti ismeretek és öndefiníciós kérdőívek alapozzák meg, hanem olyan feladatok is, ahol a hallgatók „élesben”, a gyakorlatban is kipróbálhatják magukat.

Erre a célra a különböző tréningcsoportokban régóta használt akváriumgyakorlat látszik a legmegfelelőbbnek. Ezekben a gyakorlatokban a csoport egyik fele résztvevőként, másik fele pedig megfigyelőként szerepel. Ezt mi a hallgatók pályaorientációjában azzal egészítjük ki, hogy a gyakorlat vezetője nem a tanár, hanem a hallgató. A hallgató feladata, hogy egy helyzetgyakorlatot vezessen a csoporttagok egyik részének, míg a csoporttagok másik fele, mint külső megfigyelő van jelen. Így egy olyan helyzetben – ami a tanári munkát modellálja - próbálja ki magát, és az önfigyelés mellett erről visszajelzést kap mind a feladatban részt vevő, mind a külső megfigyelőtársaitól.

Természetesen a csoportvezető felelőssége, hogy olyan feladatokat válasszon az akvárium feladatokhoz, amelyek vezetése a hallgatótól nem igényel különösebb előzetes csoportvezetési gyakorlatot, mélyebb pszichológiai ismereteket. Ugyanakkor a feladatnak legyen önismereti hozadéka az egész csoport számára. Így javasolt feladatok többsége az együttműködés, versengés, illetve a verbális, nem verbális kommunikáció témakörét érinti. Amikor a csoportvezető a megfelelő feladatot kiválasztja természetesen a csoport aktuális dinamikáját is figyelembe kell vennie.

A javasolt játékokat a Hatvani Andrea, Héjja-Nagy Katalin, Budaházi-Mester Dolli: Pedagógus személyiségfejlesztés és attitűdformálás. EKF, Eger, 2008. (<http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/index.html>) c. tananyagból választottuk, de természetesen számos más tréningeken használt játék is van, ami a megfigyelési szempontjainkkal jól hasznosítható. A mellékletben - a teljesség igénye nélkül - játékgyűjteménnyel is rendelkező köteteket ajánlunk.

Az egyes gyakorlatok vezetése során, a hallgatót önmaga, résztvevő és megfigyelő társai egyaránt meghatározott szempontok szerint értékelik egy 1-5 fokú skálán. A megfigyelési szempontokkal a következő területeken szeretnénk a hallgatót értékelni:

- Interperszonális kapcsolatteremtő képesség
- Kommunikációs képességek
- Empátia, tolerancia
- Pszichés terhelhetőség, frusztrációtűrés, kitartás
- Szervezőképesség
- Helyzet felismerési és döntési képesség
- Új dolgokra való nyitottság, rugalmasság
- Felelősségtudat, megbízhatóság

Természetesen nem lehet minden feladatnál az összes területet értékelni. Feladatonként 7-8 megfigyelési szempont látszik még kezelhetőnek. Az általunk használt megfigyelési szempontok gyűjteménye a mellékletben megtalálható.

Ezt követi az eredmények megbeszélése a tanár vezetésével. Ehhez azt ajánljuk, hogy az adott feladathoz tartozó megfigyelési szempontokat egy olyan táblázatban helyezzük el a táblán, ahol mindenki feltüntetheti hogyan értékelte a hallgatót az adott feladatvezetése közben. (A táblázat mintája a mellékletben található.) Így mindenki számára jól látható,

hogy részint melyik területen mennyi pontot kapott a hallgató, részint hol vannak a legnagyobb különbségek a résztvevő, a külső megfigyelők, és a hallgató saját magáról alkotott véleménye között. Ha összesítettük a véleményeket, következik a táblázat megbeszélése. A megbeszélés során a következő szempontokat emeljük ki: A három szemszög (önmegfigyelés, résztvevő megfigyelés, külső megfigyelés) mennyire egyezően vagy különbözően ítélte meg a hallgató viselkedését a különböző szempontok szerint. Melyik az a terület, amiben erős, miben gyengébb? Milyen gátló tényezők kiküszöbölése vagy segítő tényezők erősítése javíthatja a hallgató tevékenységét? A tréner saját véleményét csak a megbeszélés során ossza meg a hallgatóval. Ezt azért tartjuk fontosnak, hogy véleményével ne befolyásolja előzetesen a csoport tagjait.

Véleményünk szerint egy 90 perces tréning során 4 hallgató akváriumgyakorlata tervezhető, így 20 fős csoport esetén körülbelül 5 alkalom szükséges, hogy mindenki sorra kerüljön.

Javasolt játékok és megfigyelési szempontok:

1. Közös mese

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. A feladat, hogy együtt közösen írjanak egy mesét. A csoportvezető elkezd, a csoporttagoknak kell folytatnia. Akinek a labdát dobják, annak kell folytatnia, így mindenkinek mindig figyelnie kell, hiszen sosem tudhatja, hogy mikor kerül hozzá a labda. Épp ezért érdemes előre leszögezni, egy ember többször is megkaphatja a labdát. Mindenki azt, és annyit mond, amit és amennyit akar, de természetesen a már elkezdett történetet kell folytatnia. A történetet a csoportvezető kezdi, ő dobja el a labdát is először. A kezdés legyen semleges, és ne adjon különösebb támpontot arra, hogy hogyan folytatódjon a történet. Érdemes például ismert mesekezdéseket használni. Pl. „hol volt, hol nem volt, volt egyszer...” Ha kész a mese, érdemes megbeszélni, ki milyennek látja, ki hogy módosított volna rajta, kinek mit jelentett.

Fejlesztő hatás: Az együttesség, a közös tevékenység átélése. A tagoknak figyelniük kell egymásra. Közösen hoznak létre egy produktumot. Így ez a feladat elsősorban a csoportkohéziót erősíti.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: rongylabda (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					

mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy kihez jutott el a labda és kihez nem					
mennyire figyel arra, hogy hogyan alakul a történet					
mennyire próbálja a történet menetét befolyásolni					
mennyire tudja irányítani, kézben tartani a történet megbeszélését					
mennyire nehezen viseli, ha a történet, vagy az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális,vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy kihez jutott el a labda és kihez nem					
mennyire figyel arra, hogy hogyan alakul a történet					
mennyire próbálja a történet menetét befolyásolni					
mennyire tudja irányítani, kézben tartani a történet megbeszélését					
mennyire nehezen viseli, ha a történet, vagy az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális,vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>

mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy kihez jutott el a labda és kihez nem					
mennyire figyel arra, hogy hogyan alakul a történet					
mennyire próbálja a történet menetét befolyásolni					
mennyire tudja irányítani, közben tartani a történet megbeszélését					
mennyire nehezen viseli, ha a történet, vagy az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

2. Az egész világ így csinálja

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Egy játékos kimegy. A többiek megegyeznek egy határozó szóban, például, okosan, türelmesen, türelmetlenül, méltóságteljesen stb. A feladat az, hogy amikor a játékos bejön kitalálja az adott határozó szót. Olyan cselekvésre vonatkozó kérdéseket tehet fel, ami arra vonatkozik, hogy hogyan csinálja az adott dolgot az egész világ. Például: Hogyan mos autót az egész világ? Hogyan reggelizik az egész világ? Stb. A csoportból mindig mást kérdezhet, és akit kérdez, annak az a feladata, hogy gesztusokkal, mimikával, eljuttassa az adott kérdésre a választ, úgy, hogy az a kitalálendő határozószónak megfeleljen, például méltóságteljesen mosson autót, reggelizzen, stb. Akinél a kitaláló rájön a határozószóra, az megy ki a következő körben.

Fejlesztő hatás: A nem verbális kifejezőkészség fejlesztése

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon vidám játék, nagy nevetések szokták kísérni (Perhman, é.n.).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					

mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, pl a kitalálendő szavak kiválasztását					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket bevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, pl a kitalálendő szavak kiválasztását					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket bevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					

mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, pl a kitalálendő szavak kiválasztását					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					

3. Amerikából jöttünk

A játék leírása: Közismert gyerekjátékról van szó. A csoport körben ül. Két ember kimegy és odakint megegyeznek egy foglalkozásban. Az lesz a feladatuk, hogy a csoportba visszatérve, az adott foglalkozást gesztusokkal jelenítsék meg. A terembe visszatérve így szólnak: „Amerikából jöttünk, mesterségünk címe: x (Az adott foglalkozás kezdőbetűje)” A többieknek kell kitalálnia, hogy mi a választott foglalkozás. Akinek sikerül az párt választ magának, és ők lesznek a következő feladvány kitalálói.

Fejlesztő hatás: A játék a nem verbális kifejező készség fejlesztését célozza, annak átélését, hogy milyen nehéz csupán gesztusokkal kifejezni valamit. Másrészt mivel versengő helyzetről van szó, így a konfliktus, rivalizálás is megjelenik játékos formában.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 10-30 perc.

Eszközigény: nincs.

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon jó hangulatú feladat, nagy nevetések kísérik, így nehezebb feladatok után feszültségoldónak is használhatjuk.(Grätzer, 1977)

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
---	--	--	--	--	--

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az					

eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

4. Bogozd ki a csomót!

A játék leírása: A csoport egy tagja kimegy a teremből. A többiek körbe állva megfogják egymás kezét. Majd –anélkül, hogy egymás kezét elengednék – néhányan felemelik a kezüket, mások átbújnak alatta, addig, amíg egy nagy élő „csomó” nem keletkezik. A kitaláló feladata, hogy kibogozza a csomót, helyreállítsa az eredeti kört, de úgy, hogy közbe senki ne engedje el a másik kezét.

Fejlesztő hatás: A testi közelség, a közös erőfeszítés és a kényelmetlenségből kényelmet hozó megoldás miatt a feladat az együttesség élményét adja.

Életkori ajánlás: gyerekeknek, felnőtteknél csak óvatos mérlegelés után (bizonyos csoportokban ijesztőnek tűnhet a testi közelség)

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 10-15 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Hívjuk fel a kitaláló figyelmét, hogy óvatosan „bontogassa” a csomót”, nehogy sérülést, fájdalmat okozzon (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empatikus a vonakodókkal					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empátikus a vonakodókkal					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empátikus a vonakodókkal					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					

mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

5. Újságon a csapat

A játék leírása: A csoportot –létszámtól függően – kisebb csoportokra osztjuk. (5-6 fősekre, lényeg, hogy mindegyik csoport ugyanannyi főből álljon). A csoportok feladata, hogy egy újságlapra ráálljanak, úgy, hogy a sarka se lógjon le senkinek. Ha sikerül kettéhajtjuk az újságpapírt, és erre kell ráállni stb. Az a csapat nyer, amelyik a legkisebb papíron elfér.

Fejlesztő hatás: Mivel a játék a közelség élményét adja, mind fizikailag, mind az együttes erőfeszítés révén, így az együttesség, az összetartozás élményét adja.

Életkori ajánlás: gyerekeknek, felnőtteknél csak óvatos mérlegelés után (bizonyos csoportokban ijesztőnek tűnhet a testi közelség)

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 15-20 perc

Eszközigény: egy nagyméretű napilap

Egyéb megjegyzések: A testi közelség miatt bizonyos csoportok számára ijesztő lehet, ezért mindig gondosan mérlegeljük az alkalmazhatóságát (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzése van a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a testi közelséggel szemben					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

6. A mi házunk

A játék leírása: a csoport feladata, hogy közösen tervezzen egy házat, amelyben majd együtt fognak lakni. Erről készítsenek felülnézeti rajzot., ha több szintesre tervezik az épületet, akkor minden szintről. Tervezzék meg és rajzolják le a berendezést és az –esetleges –kertet is. Utána beszéljük meg a terveket, és azt, hogy hogyan sikerült megegyezésre jutniuk, mennyire tudták/akarták mindnyájuk szempontjait, kívánságait figyelembe venni.

Fejlesztő hatás: A csoporton belüli együttműködést, és az összetartozás érzését fejleszti

Életkori ajánlás: serdülőknek és felnőtteknek

Csoportvezetői gyakorlat: Nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

*Idői keretek:*30-40 perc

Eszközigény: nagy méretű csomagolópapír, filctollak

Egyéb megjegyzések: Nagy létszámú csoport esetén érdemes a csoportot kisebb csapatokra osztani. Ilyenkor a megbeszéléskor minden csapat bemutatja a házat, és közösen megbeszéljük, hogy hogyan jutottak megegyezésre (Bús, 2003).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket bevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket pl a berendezés milyenségét					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
mennyire figyel arra, hogy ki mennyire vesz részt a ház belső tereinek kialakításában, mennyire próbál mindenkit bevonni?					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empátikus a vonakodókkal					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál</i>	<i>2 Nem</i>	<i>3 Nem</i>	<i>4 Jelle</i>	<i>5 Teljes</i>

	<i>talán nem jellem ező</i>	<i>jellem ező</i>	<i>tudo m eldön teni</i>	<i>mező</i>	<i>en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket pl a berendezés milyenségét					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
mennyire figyel arra, hogy ki mennyire vesz részt a ház belső tereinek kialakításában, mennyire próbál mindenkit bevonni?					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talán nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket pl a berendezés milyenségét					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
mennyire figyel arra, hogy ki mennyire vesz részt a ház belső tereinek kialakításában, mennyire próbál mindenkit bevonni?					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

7. Aprópénz

A játék leírása: A csoporttagok az asztal körül ülnek. Az asztal közepére kiborítjuk a pénzt. A csoporttagok jeladás után annyit vehetnek el a középén levő pénzből, amennyit csak tudnak, vagy akarnak. Ezután megszámloljuk, kinek hány darab jutott és ezt felírjuk. A következő körben sorban egymás után mindenki két társától elvehet annyi pénzt, amennyit akar. Ez után újra számloljuk a pénzt, és felírjuk, kinek mennyije van. A harmadik körben sorban egymás után mindenki két társának adhat aprópénzt, annyit, amennyit jónak lát. Ezután újraszámoljuk a pénzt, kinek mennyi lett a végére. A végén megbeszélhetjük, ki mit gondolt, mit érzett a játék közben.

Fejlesztő hatás: A játék három fordulójából az első kettő az önérvényesítés és így a társas hatékonyság sikerét és kudarcát, addig a harmadik kör a csoporton belüli rokonszenvi viszonyokat tükrözi. A tagok átélhetik a kudarc, a veszteség érzését és azt, hogy mennyire fontosak a többiek számára, hányszor lépnek vele kapcsolatban, így a csoporttagok egymás iránti érzései is feltáruulnak.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: komolyabb csoportvezetői gyakorlatot nem igényel

Idői keretek: 10-15 perc

Eszközigény: 10-150 db. 1-2 forintos aprópénz, egy nagy asztal, papír, ceruza

Egyéb megjegyzések: Gyerekek számára a veszteség, az hogy elvesznek pénzt tőlük nagyon frusztráló lehet, így velük ez a játék nagy óvatosságot igényel(Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valamelyik játékos nagyon frusztrálódik a pénzveszteség miatt, mennyire empátikusan kezeli a helyzetet?					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valamelyik játékos nagyon frusztrálódik a pénzvesztés miatt, mennyire empátikusan kezeli a helyzetet?					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valamelyik játékos nagyon frusztrálódik a pénzvesztés miatt, mennyire empátikusan kezeli a helyzetet?					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

8. Emóciók

A játék leírása A tagok körben ülnek. Minden tagnak egy-egy érzést, egy - egy emóciót, érzelmet kell életre keltenie, szavak nélkül, pusztán nem verbális jelzésekkel megjelenítenie.

A többieknek kell kitalálnia, mi lenne az adott érzélem. A játék úgy is játszható, hogy a csoportvezető előre, cetlikre felír érzelmeket és minden csoporttag húz egyet, de úgyis, hogy mindenki keres magának egy olyan érzémet, amit jellemzőnek érez

Fejlesztő hatás: Az érzelmek nem verbális kifejezése, és ezek felismerése

Életkori ajánlás: serdülők és felnőttek számára ajánlható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 15-20 perc

Eszközigény: papírkártyák (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal?					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a					

feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal?					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal?					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

9. Szinkronizálás

A játék leírása: Páros játék. A párok egyik fele, csupán nem verbálisan fejezheti ki magát, gesztusokkal, mimikával, mozdulatokkal, stb. A párok másik fele beszél helyette, szinkronizálja a másik mozdulatait. Később csere. A játék fordítva is elképzelhető: ebben az esetben nem a beszélő követi a „képet”, hanem az ő - mozdulatlanul előadott- mondanivalóját illusztrálja, fejezi ki nem verbálisan a másik fél.

Fejlesztő hatás: Részint a nem verbális kommunikáció, részint az empátiás készség fejlesztése

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empátiás a vonakodókkal					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a					

feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empátikus a vonakodókkal					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál- talan nem jellem- ező</i>	<i>2 Nem jellem- ező</i>	<i>3 Nem tudo- m eldön- teni</i>	<i>4 Jelle- mező</i>	<i>5 Teljes- en jellem- ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empátikus a vonakodókkal					

10. Halandzsa

A játék leírása: A csoport körben ül. Két ember kimegy és odakint megegyeznek abban, hogy miről fognak „beszélgetni”. Az lesz a feladatuk, hogy a csoportba visszatérve, csupán halandzsa nyelven fejezzék ki mondanivalójukat. A többieknek kell kitalálnia, hogy miről van szó. Érdemes több kört is játszani. Van olyan változata is a játéknak, amikor a halandzsa helyett csak és kizárólag számokat mondanak a játékosok.

Fejlesztő hatás: Elsősorban a vokális, másodsorban a többi nem verbális kommunikációs csatorna fejlesztése.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon jó hangulatú feladat, nagy nevetések kísérik, így nehezebb feladatok után feszültségoldónak is használhatjuk (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					

mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					

11. Ki zörget?

A játék leírása: Valaki kimegy a teremből, a többiek körben ülnek. Aki kiment, elképzelt valakit vagy valamit, és zörgetésével, kopogtatásával igyekszik kifejezni kire gondolt. Bejön, leül, és a többiek elmondják, mit gondolnak ki mire gondolt, kit akar megjeleníteni a zörgető. Végül a zörgető is elmondja, kit és mit próbált megjeleníteni valójában.

Fejlesztő hatás: A nem verbális jelzések használatának és felismerésének fejlesztése.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: Egy ajtó

Egyéb megjegyzések: Fontos, hogy a zörgető mondja el utoljára, mit akart kifejezni (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más „zörgessen					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az					

elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más „zörgessen					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más „zörgessen					

12. Az egész világ így csinálja

A játék leírása: A játékosok körben ülnek. Egy játékos kimegy. A többiek megegyeznek egy határozó szóban, például, okosan, türelmesen, türelmetlenül, méltóságteljesen stb. A feladat az, hogy amikor a játékos bejön kitalálja az adott határozó szót. Olyan cselekvésre vonatkozó kérdéseket tehet fel, ami arra vonatkozik, hogy hogyan csinálja az adott dolgot az egész világ. Például: Hogyan mos autót az egész világ? Hogyan reggelizik az egész világ? Stb. A csoportból mindig mást kérdezhet, és akit kérdez, annak az a feladata, hogy gesztusokkal, mimikával, eljuttassa az adott kérdésre a választ, úgy, hogy az a kitalálendő határozószónak megfeleljen, például méltóságteljesen mosson autót, reggelizzen, stb. Akinél a kitaláló rájön a határozószóra, az megy ki a következő körben.

Fejlesztő hatás: A nem verbális kifejezőképesség fejlesztése

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon vidám játék, nagy nevetések szokták kísérni (Perhman, é.n.).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más legyen a kitaláló					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					

mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más legyen a kitaláló					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más legyen a kitaláló					

13. Hotelportás

A játék leírása: A játékosok közül egy valaki lesz a hotelportás, a többi játékos a vendég. A vendégek „némák”, nem tudnak beszélni, csak különböző non-verbális eszközökkel fejezhetik ki magukat. Viszont mindnyájuknak van valamilyen problémája, amiben a hotelportástól kér segítséget. A portás – az egyetlen aki beszélhet – feladata, hogy kitalálja mit kívánnak tőle. A

játékot megbeszélés követi arról, hogy mennyire volt nehéz, csak nem verbális eszközökkel elérni a céljukat

Fejlesztő hatás: A nem verbális jelzések használatának és felismerésének fejlesztése.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Más szituációt is kitalálhatunk, mint például étterem pincérrel, stb. (Bús, 2003).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					

mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

14. Fekete-fehér, igen-nem

A játék leírása: ismert gyerekjátékról van szó. A játékosok körben ülnek. Egy játékos lesz a kérdező, bármit kérdezhet, és a többieknek gyorsan válaszolniuk kell, de úgy, hogy a fekete, fehér, igen, nem szavakat nem használhatják. A játékosok, csak igazat válaszolhatnak. Aki hibázik vagy tévovázik kiesik. Az nyer, aki legtovább benn marad, így ő lesz a következő kérdező.

Fejlesztő hatás: A verbális kommunikáció kifejezőképességének fejlesztése, annak megtapasztalása, hogy bármilyen korlátozás mennyire megnehezíti a verbális kommunikációt.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon vidám, oldott hangulatú játék, nagy nevetések kísérik (Grätzer,1977).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empátikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empátikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					

mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

15. A szöveg marad

A játék leírása: A játékosok párokat alkotnak. Közös kitalálnak és leírnak egy rövid dialógust. Ezt a szöveget kell előadniuk különböző szituációkban. A szöveg mindig ugyanaz marad, csak a helyzet változik. A játékosok megélik, hogy ugyanannak a szövegnek a jelentése, hogyan módosul változik, ha más nem verbális jelzések egészítik ki, a helyzetnek megfelelően.

Fejlesztő hatás: a verbális és a nem verbális kommunikáció fejlesztése.

Életkori ajánlás: Serdülőknek és felnőtteknek

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 30-45 perc

Eszközigény: papír, toll (Bús, 2003).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					

mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

16. Csak rám figyelj!

A játék leírása: A csoporttagok félkörívben ülnek, három személy lesz a játékos. A feladat egyszerű: ketten elmélyülten beszélgetnek, úgy, hogy csak egymásra figyelhetnek közben. A harmadik feladata, hogy bármilyen eszközzel, de anélkül, hogy a másik két játékoshoz érne, magára vonja valamelyik beszélgetőtárs figyelmét. Érdemes előre meghatározni az idői keretet mondjuk 2-5 perc között. Utána más csoporttagok is kipróbálhatják magukat a „beszélgető” és a megzavaró” szerepkörében is.

Fejlesztő hatás: A feladat egyfajta kommunikációs küzdelem három fél között a figyelemért, ilyen módon a társas hatékonyság szintjének mérője is lehet.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: nincs (Benedek, 1992)

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					

mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többiek a feladatban tartani					
mennyire tudja a többiek belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni, mennyire empatikus a vonakodókkal					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

17. Gyümölcskosár

A játék leírása: A csoporttagok körben ülnek, egy valaki közepén áll. Mindenki kap egy gyümölcsnevet. Amikor a közepén álló elkiáltja magát: „A szilva (például) cseréljen helyett az almával(például)”. akkor a két megnevezett játékos feláll és minél gyorsabban megpróbál helyett cserélni. A közepem álló igyekszik ezt azáltal megakadályozni, hogy ő ül le az egyik

székre. Akinek nem jut szék az folytatja a játékot. Ha a középső ember azt mondja: „Kiborult a gyümölcskosár”, akkor, mindenkinek fel kell állnia és máshova leülnie, mint ahol eddig ült. *Fejlesztő hatás:* Ebben a játékban a rivalizálás, versengés jelenik meg a csoporttagok között, a frusztráció és akadályoztatás élménye konfliktushelyzetben. Annak akinek sikerül a játék a pozitív önértékesítés élményét adja.

Életkori ajánlás: Mindhárom korosztálynál nyugodtan használható.

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 15-20 perc

Eszközigény: eggyel kevesebb szék, mint ahányan a résztvevők vannak.

Egyéb megjegyzések: Általában nagyon vidám, nagy nevetésekkel kísért játék, gyerekek különösen élvezik. Vigyázzunk azonban, ne durvuljon el, nehogy megsérüljön valaki (Benedek, 1992).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a mozgásos-szaladgálós feladattal szemben					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empátikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					

Résztvevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>

	<i>ező</i>		<i>teni</i>		
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a mozgásos-szaladgálós feladattal szemben					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzései vannak a mozgásos-szaladgálós feladattal szemben					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					

18. Hess légy!

A játék leírása: A csoportot 5-7 fős kiscsoportokra osztjuk. Megmondjuk a csoportoknak, hogy kapnak egy egyszerű problémát, gondolják végig külön-külön, majd próbálják meg meggyőzni egymást a saját megoldásuk helyességéről. A végén közösen megbeszéljük a megoldásokat és a csoportvezető elárulja a helyes megoldást. A probléma a következő: ha van egy lezárt befűtött üveg, és annak az alján hat légy alszik. Mi történik, ha felébresztjük a legyeket és el kezdenek szállni az üvegben? Változik vagy sem az üveg és a legyek súlya, ha azok, nincsenek az üveg alján? (Megoldás: Nem változik, mivel a legyek ha repülnek, leszálló légáramlatokat hoznak létre, amelyek ugyanolyan erőt képviselnek, mint a súlyuk. Így akár ülnek, akár repülnek ugyanolyan súllyal nyomják lefele az üveget.)

Fejlesztő hatás: A játékosok képet kapnak arról, hogy hogyan tudják meggyőzni a társaikat az igazunkról, így milyen társas hatékonysággal rendelkeznek.

Életkori ajánlás: serdülőknek és felnőtteknek

Csoportvezetői gyakorlat: nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot

Idői keretek: 15-20 perc

Eszközigény: nincs (Kroehnert, 2004).

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empátikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán</i>	<i>2 Nem</i>	<i>3 Nem</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen</i>

	<i>talán nem jellem ező</i>	<i>jellem ező</i>	<i>tudo m eldön teni</i>	<i>mező</i>	<i>en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talán nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					

19. Férfiak és nők

A játék leírása: A csoport női és férfi tagjai külön csoportot képeznek és a terem két végében, vagy két külön helyiségben foglalnak helyet. Mindkét csoportnak az a feladata, hogy azt fejezzék ki, a másik fél mit utál, mit nem szeret bennük – a saját elképzelésük szerint. A férfiak tehát összegyűjtik azokat a negatívumokat a táblán, vagy a tacepaon, amiről azt tartják, hogy a nők gondolják, hiszik, mondják róluk, vagy teszik velük kapcsolatban. A nők ugyanezt csinálják, de a férfiak szemszögéből. Ki lehet térni azokra az ellenszerepekre és elutasító beállítódások összegyűjtésére is, amelyek akadályozzák a két nem közötti kommunikációt.

Amikor a két csoport elkészült, helyet cserélnek és megismerkednek a másik csoport listájával, megítatják azt.

Ezek után a teljes csoport összeül és megbeszéli a gyakorlat általánosítható tanulságait.

Fejlesztő hatás: A gyakorlat alkalmas a társadalmi nemi szerepekkel kapcsolatos érzések, beállítódások tisztázására, valamint serkenti a kommunikációt a csoport különböző nemű tagjai között.

Életkori ajánlás: Minden korosztály számára ajánlott.

Csoportvezetői gyakorlat: A gyakorlat nem igényel különösebb csoportvezetői gyakorlatot.

Idői keretek: 20-30 perc

Eszközigény: Tábla vagy tacepao.

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

	<i>Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>Nem jellem ező</i>	<i>Nem tudo m eldön teni</i>	<i>Jelle mező</i>	<i>Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét					
mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

20. Ház, fa, kutya

A játék leírása: A csoport párokra oszlik (ha a létszám páratlan, akkor vagy az egyik csoporttagot megfigyelőnek kérjük fel, vagy a csoportvezető beszáll a játékba).

Minden pár két tagja egymással szembefordulva foglal helyet, térdük összeér, rajta elhelyezve a papírlap az alátéttel, és a filctollat mindketten megfogják.

A csoportvezető arra kéri a résztvevőket, hogy mindenki hunyja be a szemét és képzeljen el egy tetszés szerinti tájat, benne egy házzal, a ház mellett egy fával, mellette, kutyával. Engedjék szabadon képzeletüket. Adjunk időt, hogy elképzeljék a képet kb.2-3 perc múlva a csoportvezető arra kéri a párokat, hogy szavak nélkül, teljes csendben rajzoljanak, a filctollal együtt fogva, egy képet, amin van egy ház, egy fa és egy kutya. Amikor a kép elkészült, szignálják egy közös művésznévvel.

Kérhetjük a pároktól azt is, hogy rajzoljanak közösen egy képet, de nem adunk meg témát, hanem rájuk bízunk, mit fognak közösen lerajzolni.

Amikor minden pár elkészült a feladattal, a képeket kifüggesztjük. A párok beszámolnak érzéseikről, tapasztalataikról, elemzik a produktumot, és közösen megbeszélik, milyen élményeket szereztek a nonverbális kommunikációval, az empátiával, egymás befolyásolásával kapcsolatban.

Fejlesztő hatás: A gyakorlat kiválóan alkalmas az empátia és a non-verbális kommunikáció gyakorlására, valamint arra, hogy a személyes befolyásolás tényezőiről élményt, tapasztalatot szerezzenek.

Életkori ajánlás: Minden korosztály számára ajánlott.

Csoportvezetői gyakorlat: A gyakorlat nem igényel különösebb csoportvezetői tapasztalatot.

Idői keretek: 10-20 perc

Eszközigény: A/4 formátumú papír minden párnak, alátét, íróeszközök, lehetőleg színes filctoll, páronként 1 db.(Rudas, 2004)

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
hogyan tudja irányítani a megbeszélést, mennyire figyel a többiek érzéseire, gondolataira					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzélései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Résztvevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>

	<i>Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>Nem jellemző</i>	<i>Nem tudom eldönteni</i>	<i>Jellemező</i>	<i>Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
hogyan tudja irányítani a megbeszélést, mennyire figyel a többiek érzéseire, gondolataira					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom eldönteni</i>	<i>4 Jellemező</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, közben tartani az eseményeket					
hogyan tudja irányítani a megbeszélést, mennyire figyel a többiek érzéseire, gondolataira					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					

21. Ismételd el más szavakkal

A játék leírása: A csoportban valaki elmond egy rövid történetet, ez tetszőleges lehet. A melléte ülő ugyanezt más szavakkal ismétli meg, egyetlen azonos szó sem használható fel. Aki téveszt, annak kétszer kell történetet ismételnie. Addig játszunk, amíg mindenki egyszer mesélő és ismétlő.

Kitűnő szókincsfejlesztő, és az érzelmek kifejezéseit is gazdagítja.

Fejlesztő hatás: A gyakorlat célja a kommunikációs készségek fejlesztése.

Életkori ajánlás: Minden korosztály számára ajánlott.

Csoportvezetői gyakorlat: A gyakorlat nem igényel különösebb csoportvezetői tapasztalatot.

Idői keretek: 10-20 perc

Eszközigény: nincs (Benedek, 1992)

Megfigyelési szempontok:

Külső megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy mindenki szerepeljen					

Résztevő megfigyelő

Kérjük, ítélje meg a csoportot vezető társa tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyál talan nem jellem ező</i>	<i>2 Nem jellem ező</i>	<i>3 Nem tudo m eldön teni</i>	<i>4 Jelle mező</i>	<i>5 Teljes en jellem ező</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket belevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					

mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy mindenki szerepeljen					

Önmegfigyelés

Kérjük, ítélje meg a saját tevékenységét az előző feladatban az alábbi szempontok szerint egy ötfokú skálán!

<i>Megfigyelési szempont</i>	<i>1 Egyáltalán nem jellemző</i>	<i>2 Nem jellemző</i>	<i>3 Nem tudom elmondani</i>	<i>4 Jellemezhető</i>	<i>5 Teljesen jellemző</i>
mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt					
mennyire tudja a többieket a feladatban tartani					
mennyire tudja a többieket bevonni a feladatba					
mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit					
felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak					
mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket					
mennyire figyel arra, hogy mindenki szerepeljen					

Mellékletek:

1. melléklet

Ajánlott irodalmak:

- Bagdy, Emőke, Telkes, József (1990): Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Benedek, László (1992): Játék és pszichoterápia. Animula, Budapest.
- Bús, Imre (szerk.) (2003): Játékok a személyiség- és közösségfejlesztés szolgálatában. PTE Illyés Gyula Főiskolai Kar, Szekszárd.
- Grätzer, József (1977): Sicc. Szórakoztató időtöltések, cseles csalafintaságok. Móra, Budapest.
- Kroenhert, Gary (2004): 103 játékos tréninggyakorlat. Z-press, Miskolc.

- Perhman, Molly (é. n.): Nagy játékciklopédia. Alexandra, Pécs.
http://algyoiskola.net84.net/Algyo_pdf/munkaertek.pdf letöltés dátuma: 2011. március 7.
- <http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/index.html> letöltés dátuma: 2011.január 14.

2. melléklet

Megfigyelési szempontok gyűjteménye:

- Felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak?
- Felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosnak/kitalálónak?
- Felismeri-e mikor érdemes segíteni a játékosoknak?
- Hogyan tudja az esetleges ellenérzéseket kezelni? Mennyire empatikus a vonakodókkal?
- Mennyire figyel arra, hogy ki mennyire vesz részt a ház belső tereinek kialakításában, mennyire próbál mindenkit bevonni?
- Mennyire figyel arra, hogy ki szerepelt és ki nem, próbálja-e befolyásolni?
- Mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más „zörgessen”?
- Mennyire figyel arra, hogy minél többen és mindig más legyen a kitaláló?
- Mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzése van a mozgásos-szaladgálós feladattal szemben?
- Mennyire figyel arra, hogyha valakinek ellenérzése van a testi közelséggel szemben?
- Mennyire nehezen viseli, az események nem az elképzelései szerint alakulnak, mutatja-e a frusztráció verbális, vagy nem verbális jeleit?
- Mennyire tudja a többiek érdeklődését felkelteni a feladat iránt?
- Mennyire tudja a többieket a feladatban tartani?
- Mennyire tudja a többieket bevonni a feladatba?
- Mennyire tudja világosan elmagyarázni a feladatot?
- Mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket?
- Mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket pl a berendezés milyenségét?
- Mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, pl a kitalálendő szavak kiválasztását:
- Mennyire viszonyul empatikusan a sikertelenség miatt esetleg frusztrálódó játékosokhoz, hogyan kezeli ezt a helyzetet?
- Mennyire tudja/akarja irányítani, kézben tartani az eseményeket, a vita menetét?
- Mennyire figyel arra, hogy a vita során ne legyen személyeskedés, ne sértsék meg egyik csoport érzéseit sem?
- Hogyan tudja irányítani a megbeszélést, mennyire figyel a többiek érzéseire, gondolataira?
- Mennyire figyel arra, hogy mindenki szerepeljen?

3. melléklet

Táblázat minta a megbeszéléshez

Megfigyelési szempontok	Külső megfigyelők	Résztevő megfigyelők	Önfigyelés
.....			

1.3.1.4. Kommunikációs helyzetgyakorlat

Tréneri útmutató:

A kommunikációs helyzetgyakorlatot egy kommunikációs tanári szerepjátékként képzeltük el, amelyet 3-4 fős kiscsoportban végeznek a hallgatók.

A kommunikációs helyzetgyakorlat célja: A tanári pályára jelentkezni szándékozók kipróbálják saját kommunikációs képességeiket (elsősorban a szóbeli kifejezőképességet) a tanításhoz hasonló szituációban, visszajelzést kapjanak társaiktól erre a képességükre vonatkozóan, és önreflexióban tudatosítsák az e területen saját erősségeiket és az esetleges hiányokat.

A feldolgozás menete:

Hangulatteremtő, bemelegítő feladatként célszerűnek tartjuk a Rudas-féle egyirányú – kétirányú kommunikációs feladatot elvégezni. Kiemelve, hogy milyen jelentősége van a pontos magyarázatnak a feladatok megértésében és kivitelezésében

Ezt követően 4 fős csoportokat alakítunk úgy, hogy minden csoportban legyen a csoporttagoknak A-B-C-D jele. A tréning elméleti tananyagából

http://www.ektf.hu/hefoppalyazat/tanszemfejl/1_a_plyaorientci_plyaszocializaci_alapterletei.html a Super – féle életpálya – fejlődés elméletet 4 részre osztjuk, és az első rész az A-jelű csoporttagok kapják meg, a második rész a B jelűek, a harmadik részt a C-jelűek, a 4. rész a D jelűek.

A következő lépésben az A-B-C-D jelű csoporttagok alkotnak egy-egy csoportot. Elolvassák az elméleti anyagokat, és kapnak 15 percet arra, hogy felkészüljenek a „tanításra” hogy hogyan fogják elmagyarázni az eredeti csoportjukban lévő csoporttársaiknak a tananyagot. Ebben a 15 percben személtető anyagokat is készíthetnek, ha szükségesnek tartják.

Utána az eredeti csoportban lévő csoporttagoknak kell „megtanítaniuk”, elmagyarázniuk az adott elméleti tananyag rájuk eső részét. A magyarázatok megkezdése előtt minden csoport kap 4 megfigyelőlapot, és egy-egy magyarázat befejezését követően visszajelzést adnak egymásnak a megfigyelés szempontjainak megfelelően kitöltik a megfigyelőlapot úgy, hogy először a szerepjátékban magyarázó kap önreflexióját hallgatják meg, és utána ad visszajelzést a csoport 3 tagja. Ez a kiscsoportos szerepjáték kb. 40 percet vesz igénybe, ha 5 perc magyarázatot, 5 perc visszajelzés követ. Minden csoporttag magával viheti a rá vonatkozó kitöltött megfigyelőlapot. Nagycsoportos megbeszélésen a csoporttagok beszámolnak a szerepjáték tapasztalatairól, majd a zárókörben egyéni önreflexiót kérünk a saját kommunikációs képességekről

Megfigyelési szempontok	Csoporttagok visszajelzései	A magyarázatot adó önmegfigyelése
A magyarázat mennyire érthető, világos		
Milyen a szóbeli kifejezőkészség, szókincs, nyelvi fordulatok használata		
Formailag milyen a beszéde, van-e beszédhiba, hangszín, hanghordozás milyensége		
Nonverbális és metakommunikáció		

1.3.1.5. Tanári Pályaorientációs Kérdőív

Tréneri Útmutató

A Tanári Pályaorientációs Kérdőív olyan 5-fokú Likert-típusú skála, amely 80 állítást tartalmaz. Az állítások a tanári pályához fontos tulajdonságokra, készségekre, képességekre vonatkoznak. A kérdőív 8 nagyobb területet foglal magába:

1. Empátia, tolerancia
2. Pszichés terhelhetőség, frusztrációtűrés, kitartás
3. Szervezőképesség
4. Helyzetfelismerési és döntési képesség
5. Új dolgokra való nyitottság, rugalmasság
6. Felelősségtudat, megbízhatóság
7. Kognitív képességek
8. Tanári tevékenységek

A kérdőív nem tartalmaz az interperszonális, kapcsolatteremtő és a kommunikációs képességekre vonatkozó állításokat, mert ezeket a területeket már kidolgozott, a gyakorlatban is alkalmazott és a szakirodalomból ismert kérdőívekkel szeretnénk vizsgálni.

Minden területhez 10 állítás tartozik. A kérdőív az öndefiníciós kérdőívek csoportjába tartozik, ugyanis a hallgató saját maga tölti ki önmagára vonatkoztatva a kérdőívet.

A kérdőív állításai olyan szempontokat átgondolására készítetik a hallgatókat, amelyek a tanári pálya szempontjából lényegesek.

A kérdőív alkalmas arra, hogy a hallgató önállóan legyen képes megítélni önmagát a tanári pálya szempontjából fontos faktorok mentén. Továbbá a kérdőív rámutat azokra a területekre, amelyek a hallgató erőssége és azokra, amelyeken még fejlesztésre és fejlődésre van szüksége a tanári pályát tekintve. A kérdőív dimenziói lehetőséget adnak csoportos feldolgozásra, megbeszélésre is, ugyanakkor segíti a hallgató önreflektív munkáját is.

Tanári pályaeorientációs kérdőív

Instrukció

Kérjük, figyelmesen olvassa el az alábbi állításokat, majd döntse el, hogy ezek az állítások milyen mértékben jellemzőek önre egy 5 fokú skálán. Az egyessel jelölje, ha egyáltalán nem jellemző és ötössel, ha a leginkább jellemző, a fokozatok pontos jelentését az alábbi felsorolás mutatja.

1= egyáltalán nem jellemző

2= kicsit jellemző

3= jellemző is és nem is

4= jellemző

5= nagyon jellemző

1. Türelmes vagyok másokkal.
2. Könnyen elfáradok.
3. Szeretem kézben tartani a dolgokat.
4. Nehezen hozok döntéseket.
5. Szeretek új dolgokat kipróbálni
6. Ígéreteimet betartom
7. Könnyen fel tudok készülni a vizsgáimra.
8. Jól tudom másoknak elmagyarázni a dolgokat.
9. Könnyen átérzem mások problémáját.
10. Nehezen viselem, ha akadályoznak valamiben.
11. Jól beosztom az időmet.
12. Döntéseimet átgondolom.
13. A változásokhoz könnyen alkalmazkodom.
14. Döntéseimért vállalom a felelősséget.
15. Könnyen megjegyzek dolgokat.
16. Szívesen veszek részt a gyerekekkel közös tevékenységekben.
17. Képes vagyok beleképzelni magam mások helyzetébe.
18. Könnyen feladom, ha valami nem sikerül elsőre.
19. Előre megtervezem a napi teendőimet.
20. Nem szeretek dönteni.
21. Igyekszem haladni a korrallal.
22. Ha valamit rám bíznak, az biztonságban van.
23. Néha nehezen értem meg a dolgok lényegét.
24. Jól tudok irányítani másokat.
25. Könnyen megértek másokat.
26. Gyakran nem fejezem be a dolgaimat.

- 27.Szívesen szerveznék társas eseményeket.
- 28.Döntéseim előtt kikérem mások véleményét
- 29.Nehezen viselem, ha a terveim felborulnak.
- 30.Amit elvállalok, azt meg is csinálom.
- 31.Jó a memóriám.
- 32.Képes vagyok másokkal együttműködni.
- 33.Könnyen felismerem mások érzéseit.
- 34.Nehezen viselem a feszültséget.
- 35.Nehezen tartom a határidőket.
- 36.Felismerem, hogy mikor kell azonnal cselekedni.
- 37.Több szempontot is képes vagyok egyszerre figyelembe venni.
- 38.Tetteim következményét vállalom.
- 39.Hiába készülök alaposan a vizsgákra, gyakran rossz jegyet kapok.
- 40.Szívesen készítek szemléltető eszközöket.
- 41.Könnyen feldühödök.
- 42.Nehezen tudom kontrollálni az érzéseimet.
- 43.Könnyen mozgósítok másokat.
- 44.Tudom, hogy mikor kell csendben maradni.
- 45.Élvezem az új helyzeteket.
- 46.Nehezen ismerem el a hibáimat mások előtt.
- 47.Könnyen meglátom a részek közötti összefüggéseket.
- 48.Tudok figyelni másokra.
- 49.Tiszteletben tartom mások eltérő véleményét.
- 50.Az átlagnál nehezebben viselem a stresszhelyzeteket.
- 51.Nem fáraszt, ha egyszerre több dolgot kell elintéznem.
- 52.Felismerem, hogy mikor nem szabad beleavatkozni a dolgokba.
- 53.Ragaszkodom a megszokott dolgokhoz.
- 54.Lehet rám számítani.
- 55.Nehezemre esik a dolgok mélyére hatolni.
- 56.Jól meg tudom tervezni, hogy mit csináljak.
- 57.Nyitott vagyok a kulturális különbségekre.
- 58.Könnyen elvesztem a fejem.
- 59.Sokszor elúszom a teendőimmel.
- 60.Határozott vagyok.
- 61.A megszokottól eltérően is tudok reagálni.
- 62.Nem élek vissza mások bizalmával.
- 63.Nagyon sok időt elvisz tanulás.
- 64.Szívesen ellenőrzök és javítok ki dolgokat (pl.: szövegeket).
- 65.Az adott helyzetet a másik szempontjából is képes vagyok megérteni.
- 66.Ha valamit elhatározok, azt véghez is viszek.
- 67.Idegesít, ha szervezetlenséget tapasztalok.
- 68.A bonyolult szituációkat is jól átlátom
- 69.Nem okoz gondot, ha a dolgoknak több megoldása van.

70. Nyugodtan rám lehet bízni fontos feladatokat.
71. Nehezen tudom megtanulni a dolgokat, ha nem értem.
72. Könnyen töltök ki dokumentumokat és nyomtatványokat.
73. Az idegenek idegesítenek.
74. Kitartok a céljaim mellett.
75. Nem szoktam a részleteken elcsúszni.
76. Váratlan helyzetekben könnyen feltalálom magamat.
77. Kiborít, ha hirtelen változtatni kell a programomon.
78. A nehezebb feladatok alól hajlamos vagyok kibújni.
79. Szívesen olvasok a szakomhoz kapcsolódó nem kötelezően megadott szakirodalmat.
80. Szívesen beszélgetek másokkal olvasmányaimról.

A tanári pályaaorientációs kérdőív értékelése

Az alábbi kategóriák mellett lévő számok a fogalmakhoz tartozó állításokat jelölik. Mindegyik kategóriához 10 állítás tartozik. Kérem, adja össze az egyes állításokhoz tartozó skálaértékeket, így megkapja az adott kategóriák értékét. Amennyiben az állítás száma mellett F betűt talál, az azt jelenti, hogy fordítottan kell számolnia a skálaértéket, azaz ha Ön 5 skálaértékkal jelölte az állítást, akkor a számításnál ez 1 értéket fog jelenteni, ha 4, akkor 2 és a 3-as érték pedig nem változik. Egyszerű kiszámítása az F jelölt állítások skálaértékének, ha az adott skálaértéket mindig kivonjuk 6-ból, és az így kapott eredménnyel számolunk.

Empátia, tolerancia: 1; 9; 17; 25; 33; 41F; 49; 57; 65; 73F;

Pszichés terhelhetőség, frusztrációtűrés, kitartás: 2F; 10F; 18F; 26F; 34F; 42F; 50F; 58F; 66; 74;

Szervezőképesség: 3; 11; 19; 27; 35F; 43; 51; 59F; 67; 75;

Helyzetfelismerési és döntési képesség: 4F; 12; 20F; 28; 36; 44; 52; 60; 68; 76;

Új dolgokra való nyitottság, rugalmasság: 5; 13; 21; 29F; 37; 45; 53F; 61; 69; 77F;

Felelősségtudat, megbízhatóság: 6; 14; 22; 30; 38; 46F; 54; 62; 70; 78F;

Kognitív képességek: 7; 15; 23F; 31; 39F; 47; 55F; 63F; 71; 79;

Tanári tevékenységek: 8; 16; 24; 32; 40; 48; 56; 64; 72; 80;